

Convergence(s)
pour l'Éducation Nouvelle

A REZISTA

A CĂUTA

A MOBILIZA

CONVERGENȚĂ(E) PENTRU EDUCAȚIA NOUĂ

A LUPTA

Să căutăm, să rezistăm, să ne
mobilizăm și să luptăm pentru o
educație democratică, ecologică
și emancipatoare în Europa

CONVERGENȚĂ(E) PENTRU EDUCAȚIA NOUĂ 2026

CONVERGENȚĂ(E) PENTRU EDUCAȚIA NOUĂ: A CĂUTA, A REZISTA, A MOBILIZA ȘI A LUPTA

Pentru „Convergențe pentru Educația Nouă”, orice educație are o finalitate politică, deoarece contribuie la modelarea societății viitoare. Educația Nouă își propune să își îndeplinească pe deplin rolul pentru a construi societăți solidare și democratice pe toate terenurile educației, formale și non-formale, care privesc copiii și adulții. Acțiunea educativă a mișcărilor noastre se bazează pe valori și convingeri, însă nu ar trebui să se cristalizeze în certitudini și dogme. Fiecare organizație trăiește zilnic mișcări permanente de cercetare și acțiune în jurul unei educații care se reinventează în mod constant, rămânând profund ancorată în realitățile societăților în cadrul cărora acționează, promovând o cultură a păcii și a justiției.

Recunoscută drept un instrument strategic de coeziune socială, de justiție și democrație, concepția noastră despre o abordare globală a educației vizează dezvoltarea unei înțelegeri critice a cunoștințelor, întărind angajamentul civic, recunoașterea drepturilor omului și solidaritățile internaționale. În Educația Nouă, deși practicile sunt multiple, ele încearcă toate să răspundă fracturilor sociale și culturale existente în țările noastre și care amenință democrația. Promovând cooperarea, Educația Nouă contestă actuala prioritate acordată unei viziuni individualiste asupra învățării și punerea în competiție a persoanelor, care alimentează numeroase forme de excludere, exploatare, opresiune și nedreptate socială.

Organizațiile membre ale Convergență(e) sunt preocupate să facă să trăiască zilnic situații educative care se bazează pe mai multe postulate, în primul rând cel al încrederii în celălalt, în capacitățile sale de a învăța, de a înțelege pentru a acționa asupra realității. Dar și:

- atenția deosebită acordată relațiilor individ/grup;
- punerea în aplicare a unor forme de muncă care generează gândire critică și complexă;
- punerea în aplicare a unor evaluări în serviciul dinamicii învățării, care însoțește progresele, în loc să sancționeze;
- punerea în aplicare a unui contract școlar care apropie, în loc să izoleze și să excludă;
- articularea între cunoaștere, know-how, imaginație și creație în serviciul emancipării tuturor. Căci suntem convinși că transmiterea cunoștințelor nu constă în acumularea lor. Cunoștințele umane sunt construcții elaborate pentru a răspunde unor nevoi societale, economice, intelectuale și practice. Apropierea lor de către generațiile tinere trebuie să le permită tuturor să acționeze asupra lumii într-un mod tot mai lucid și liber.

Prin aceasta, formele de educație pe care le susținem reprezintă un răspuns politic direct la provocările identificate de Planul de acțiune european pentru democrație.

- 02 CONVERGENȚE
PENTRU NOUA EDUCAȚIE
- 04 ACȚIUNI PENTRU
PROTECȚIA MEDIULUI
- 06 NOȚIUNEA DE
„CULTURĂ A PĂCII”
- 07 PENTRU O ABORDARE
GLOBALĂ A EDUCAȚIEI
- 09 COMBATEREA
EȘECULUI ȘCOLAR
- 11 NOUA EDUCAȚIE ÎNCĂ
DE LA CEA MAI FRAGEDĂ
VÂRSTĂ
- 13 CONSOLIDAREA
COOPERĂRII
- 15 PENTRU O IA EDUCAȚIONALĂ
DEMOCRATICĂ ȘI EMANCIPATOARE
- 17 PENTRU O EDUCAȚIE
PUBLICĂ EMANCIPATOARE

ACȚIUNEA PENTRU PROTECȚIA MEDIULUI ȘI (RE) CONSTRUIREA UNEI PLANETE LOCUIBILE: UNA DINTRE MARILE PROVOCĂRI ALE SECOLULUI XXI

Convergențe consideră protecția mediului și (re)construirea unei planete locuibile drept una dintre marile provocări ale secolului XXI. Această ambiție este indisolubil legată de justiția socială, de democrație și de transformarea modelelor economice către forme respectuoase față de natură și de viață.

Cele șase obiective principale ale celui de-al optulea „program de acțiune pentru mediu”, care ghidează acțiunea de mediu a UE pentru perioada 2021-2030, sunt esențiale, însă nu sunt suficiente!

În contextul actual – marcat de urgența climatică, tensiunile geopolitice, tranzițiile energetice și inegalitățile sociale – problema mediului nu este doar ecologică: ea este educativă, culturală și democratică. Ea cere o transformare profundă a modurilor noastre de a învăța, de a înțelege lumea și de a acționa colectiv. În această perspectivă, Convergențe susține orientările European Green Deal și articularea acestora cu Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, promovată de Națiunile Unite. Însă atingerea acestor obiective presupune ca învățarea pentru dezvoltare durabilă să devină o prioritate strategică a politicilor educative europene.

Ori, transmiterea cunoștințelor științifice, oricât de indispensabilă ar fi, nu poate, singură, să fie suficientă. Crizele ecologice și sociale cer strategii de învățare capabile să modifice reprezentările, practicile și formele de angajament ale indivizilor și comunităților. Tocmai în această perspectivă practicile Educației Noi aduc o contribuție esențială. Bazate pe experiență, cooperare, spirit critic și participarea activă a celor care învață, ele permit conectarea cunoștințelor la acțiune și construirea unei relații reînnoite între ființele umane, societăți și natură.

CINCI PROVOCĂRI MAJORE ȘI UN DEZIDERAT PENTRU CONVERGENȚE PENTRU EDUCAȚIA NOUĂ

- 1 A LEGA EMANCIPAREA INDIVIDUALĂ DE SUSTENABILITATEA COLECTIVĂ**
Educația trebuie să permită fiecăruia să înțeleagă interdependențele dintre societățile umane, ecosisteme și resursele naturale..
- 2 A CONSTRUI O CULTURĂ ECOLOGICĂ ÎMPĂRTĂȘITĂ PE TOT PARCURSUL VIEȚII**
Dreptul la educație ecologică trebuie să se înscrie într-o continuitate, de la prima copilărie până la formarea pe tot parcursul vieții..
- 3 A DEZVOLTA COMPETENȚE RELAȚIONALE, ETICE ȘI COOPERATIVE**
Tranziția ecologică implică noi moduri de a trăi împreună și de a decide colectiv. Practicile educative trebuie, așadar, să favorizeze empatia, cooperarea, responsabilitatea și simțul binelui comun, indispensabile unei societăți durabile.
- 4 A FORMA CETĂȚENI CAPABILI SĂ ÎNȚELEAGĂ COMPLEXITATEA LUMII**
Provocările climatice, energetice și de mediu sunt strâns legate de chestiunile economice, sociale și geopolitice. Educația trebuie să ofere instrumentele pentru a analiza aceste interdependențe și pentru a înțelege inegalitățile în accesul la resurse și bunuri comune.
- 5 A FACE DIN INSTITUȚIILE EDUCATIVE ACTORI AI TRANSFORMĂRII ECOLOGICE ȘI DEMOCRATICE**
Școlile și locurile de educație trebuie să devină spații de experimentare și angajament. În cooperare cu colectivitățile locale, asociațiile și actorii din teritoriu, este vorba de a contribui la regenerarea mediilor de viață și la dezvoltarea unor practici sociale mai durabile.

Pentru a reuși acest lucru, o necesitate absolută: formarea educatorilor și educatoarelor

Pentru a răspunde acestor provocări, Convergențe consideră esențială consolidarea politicilor publice care garantează egalitatea de acces la educație și la învățământul public, de la școală la universitate. Aceasta implică, de asemenea, o formare inițială și continuă ambițioasă a educatorilor, educatoarelor și cadrelor didactice, permițându-le să conceapă experiențe educative și curricula sensibile la provocările de mediu contemporane.

Această profesionalizare trebuie să permită, în special :

- să însoțească copiii, tinerii și adulții în dobândirea unor instrumente de analiză care să le permită înțelegerea interdependenței fenomenelor climatice, energetice, economice și sociale;
- să dezvolte demersuri pedagogice care să facă din cei care învață actori ai schimbării, favorizând participarea, cooperarea și angajamentul în teritorii;
- să construiască comunități educative capabile să contribuie la transformarea ecologică și democratică a societăților europene.

Astfel înțeleasă, educația devine o forță de emancipare și transformare. Ea participă la emergența unui umanism reînnoit, fondat pe solidaritate, pe binele comun și pe conștiința apartenenței la o aceeași comunitate de destin, europeană și planetară.

NOȚIUNEA DE „CULTURĂ A PĂCII” — O MIZĂ VECHĂ, DESIGUR, ÎN EDUCAȚIA NOUĂ, DAR MAI ALES O PROVOCARE CONTEMPORANĂ ȘI VIITOARE, MAJORĂ PENTRU EUROPA

Dacă, încă de la primele sale congrese, de la începutul secolului XX, Educația Nouă s-a preocupat de dezvoltarea acestei noțiuni în și în afara școlii, în procesele de învățare, proiectul „culturii păcii” este mai actual ca oricând. Persistența numeroaselor războaie în lume, încălcările drepturilor omului, statutul deosebit de vulnerabil al copiilor, dezvoltarea atitudinii prădătoare a oamenilor față de planeta, noțiunea de criză climatică, evidența viitoarelor și numeroaselor migrații fac ca sistemele de formare a adulților, la fel ca și cele ale copiilor, precum și oferta educațională, să trebuiască să se schimbe profund.

Nu mai este vorba de ajustări marginale, ci de o schimbare de paradigmă educațională :

- în raportul cu „celălalt” și cu colectivul, în centrul construirii și transmiterii cunoștințelor;
- în predarea unei istorii umane globale, capabile să pună sub semnul întrebării raporturile contemporane de dominație (clasă, rasă, gen);
- în raportul cu științele, gândite ca un bun comun în serviciul emancipării și sustenabilității;
- în recunoașterea deplină și întreagă a diversității culturilor umane, indiferent de teritoriile în care se dezvoltă.

În acest context, „cultura păcii” nu mai poate fi considerată un supliment etic sau o temă transversală opțională: ea constituie un fundament politic, educativ și democratic indispensabil viitorului proiectului european.

CONVERGENȚE PENTRU EDUCAȚIA NOUĂ IDENTIFICĂ PATRU PROVOCĂRI MAJORE PENTRU POLITICILE EUROPENE:

1 RECUNOAȘTEREA CULTURII PĂCII DREPT UN PILON STRUCTURANT AL POLITICILOR EDUCATIVE EUROPENE

Convergența cere integrarea explicită a culturii păcii ca obiectiv prioritar în cadrele europene ale educației și formării (programe, recomandări, finanțări), la fel ca și competențele digitale sau lingvistice.

2 SUSȚINE O TRANSFORMARE A PARCURSURILOR PEDAGOGICE FUNDAMENTATĂ PE DREPTURILE OMULUI, JUSTIȚIA SOCIALĂ ȘI SOLIDARITATEA INTERNAȚIONALĂ

Uniunea Europeană trebuie să încurajeze și să finanțeze abordări educative care dezvoltă o istorie umană globală, critică față de raporturile de dominație, și care promovează educația pentru egalitate, antirasism, egalitatea de gen și cetățenia democratică.

3 INVESTIREA ÎN FORMAREA ÎNȚĂLĂ ȘI CONTINUĂ A EDUCATORILOR ÎN CULTURA PĂCII

Cultura păcii nu se poate transmite fără educatori formați. Convergența(e) solicită un sprijin european consolidat pentru formarea cadrelor didactice, educatorilor și formatorilor de adulți în pedagogiile cooperative, gestionarea nonviolentă a conflictelor și educația interculturală.

4 A FACE DIN EDUCAȚIA PENTRU PACE UN LEVIER CENTRAL AL TRANZIȚIEI ECOLOGICE ȘI AL PRIMIRII MIGRAȚIILOR

Uniunea Europeană trebuie să recunoască rolul-cheie al educației în articularea dintre justiția climatică, solidaritățile internaționale și primirea demnă a populațiilor migrante, susținând proiecte educative care leagă ecologia, pacea și coeziunea socială.

PENTRU O ABORDARE GLOBALĂ A EDUCAȚIEI, CARE SITUEAZĂ SPECIFICITĂȚILE EDUCAȚIEI ACTIVE ȘI RECUNOAȘTE ROLUL ESENȚIAL AL SPAȚIILOR DE EDUCAȚIE POPULARĂ ȘI PERMANENTĂ ÎN CĂUTAREA PROIECTULUI EUROPEAN

Uniunea Europeană s-a construit în jurul unor valori comune, afirmate în articolul 2 al Tratatului privind Uniunea Europeană: respectul pentru demnitatea umană, democrație, egalitate, statul de drept și drepturile omului. Astăzi, crizele democratice, creșterea inegalităților, replierile identitare, urgențele climatice și tensiunile geopolitice pun la încercare aceste valori fundamentale. În acest context, educația nu poate fi redusă la un simplu instrument de ocupabilitate sau competitivitate economică. Ea trebuie să redevină un pilon politic al construcției europene, recunoscută ca un levier central de transformare socială, democratică și culturală.

1 RECUNOAȘTEREA POLITICĂ A EDUCAȚIEI ACTIVE ȘI A EDUCAȚIEI NOI

Convergența revendică recunoașterea explicită a pedagogiilor active și a Educației Noi ca elemente esențiale ale educației europene. Aceste abordări, bazate pe experimentare, cooperare, spirit critic și autonomia celor care învață, trebuie integrate în cadrele strategice europene.

Convergența(e) este pregătită să contribuie la punerea în aplicare a unor mecanisme de guvernare participativă, asociind mișcările de Educație Nouă, rețelele de educație activă și societatea civilă la elaborarea, monitorizarea și evaluarea politicilor educative europene.

Educația populară

constituie un pilon fundamental al acestei viziuni. Prin promovarea participării, a emancipării colective și a învățării prin experiență, ea redă educației sensul său politic. Prea adesea marginalizată în politicile educative, ea joacă totuși un rol esențial în includerea publicurilor îndepărtate de sistemele formale, în lupta împotriva dezinformării și în revitalizarea democratică a teritoriilor. Această ambiție nu poate fi atinsă fără un spațiu civic respectat și o politică puternică de educație permanentă, recunoscută ca drept fundamental și garantând fiecărei persoane, pe tot parcursul vieții, accesul la spații de învățare critică și cetățenească.

2 SPRIJIN STRUCTURAL PENTRU ACTORII EDUCAȚIEI ACTIVE, POPULARE ȘI PERMANENTE

Cerem finanțări europene stabile și plurianuale pentru organizațiile și asociațiile care pun în aplicare practici de educație activă și Educație Nouă, în special în educația non-formală, educația adulților și educația pentru cetățenia globală. Este vorba de a garanta durabilitatea pedagogiilor emancipatoare, adesea fragilizate de finanțări pe termen scurt și competitive.

Pledăm, de asemenea, pentru o recunoaștere instituțională a complementarității dintre spațiile de educație formală, non-formală și informală. Programele europene trebuie să încurajeze sinergiile între școli, universități, colectivități locale, organizații ale societății civile și mișcări de educație populară.

3 RECUNOAȘTEREA ȘI VALORIZAREA EDUCAȚIEI NON-FORMALE ȘI INFORMALE

Convergențe revendică o recunoaștere consolidată a învățării prin educația non-formală și informală în politicile europene, inclusiv în mecanismele de validare a competențelor (micro-certificări, cadre de competențe, recunoașterea achizițiilor). Este vorba de a asigura o egalitate de valoare între diferitele forme de învățare.

O recunoaștere deplină a învățării experiențiale, cooperative și colective produse de educația activă, în cadrul dispozitivelor europene de recunoaștere a competențelor, ar permite o mai bună valorizare a competențelor cetățenești, sociale, interculturale și critice dezvoltate în afara parcurșurilor școlare clasice.

Interculturalitatea trebuie să fie în centrul oricărei strategii educative europene.

Într-o Europă diversă prin esență, ea nu poate fi tratată ca o problemă secundară sau sectorială. Interculturalitatea este un principiu politic care implică recunoașterea, egalitatea și dialogul între culturi. Ea constituie un bastion împotriva rasismului, discriminărilor și discursurilor de ură, precum și un levier pentru construirea unui sentiment de apartenență europeană. Recunoașterea diversității culturilor, parcurșurilor și identităților înseamnă respingerea logicii de excludere și dominație.

4 INTERCULTURALITATE ȘI EDUCAȚIE PENTRU DREPTURILE OMULUI: O MIZĂ MAJORĂ ABORDATĂ ÎN PEDAGOGIILE ACTIVE

Cerem ca programele europene să sprijine în mod prioritar demersuri pedagogice active care integrează interculturalitatea, educația pentru drepturile omului și lupta împotriva tuturor formelor de discriminare.

METODELE DE EDUCAȚIE ACTIVĂ: UN LEVIER EUROPEAN PENTRU COMBATerea EȘECULUI ȘCOLAR, CONSOLIDAREA INCLUZIUNII ȘI PROMOVAREA JUSTIȚIEI SOCIALE

Școala, primul bastion împotriva excluderilor, și educația beneficiază în Uniunea Europeană de o dimensiune strategică reală și de cooperare între state. Astăzi, școala din întreaga Europă îndeplinește o misiune care depășește intențiile inițiale ale instruirii. Chemată să răspundă unor multiple provocări sociale, primind în toate statele copii, tinerii și familiile lor într-o misiune regală de educație universalistă, ea nu poate totuși face față suficient provocărilor actuale și nu beneficiază întotdeauna de atenția și mijloacele politice necesare pentru a aborda globalitatea acestor provocări sociale.

Uniunea Europeană încurajează cooperarea între statele membre în domeniul educației, completează acțiunea acestora și promovează apariția unor practici inovatoare, respectând în același timp pe deplin responsabilitatea țărilor pentru conținutul învățământului și organizarea sistemului educațional, precum și diversitatea lor culturală și lingvistică.

În acest context, UE poate și trebuie să sprijine Convergențe pentru Educația Nouă, deoarece tocmai în registrul cooperării și al competenței, precum și al încrederii în pedagogiile educației active, se vor putea implementa mai multe strategii pentru combaterea eșecului școlar, consolidarea incluziunii și promovarea unei forme de egalitate în demnitate și acces la educație.

Dincolo de chestiunile legate de resursele alocate școlii și de ghetoizarea anumitor cartiere, metodele de predare „clasice” – adică verticale, magistrale și frontale – poartă fără îndoială o mare parte din responsabilitate pentru această situație. Într-adevăr, profesorii se declară epuizați în ciuda sau din cauza investiției lor, un număr mare de elevi sunt reduși la o atitudine pasivă și sunt puțin motivați, iar familiile sunt adesea ținute la distanță. În plus, în numeroase state membre, eșecul școlar este puternic corelat cu originea socială a elevilor. Iar incluziunea întâmpină dificultăți în a se realiza, ba chiar este în impas, adăugând astfel la disperarea multor familii.

Această situație conduce la externalizarea tot mai mare a gestionării problemelor școlare, astfel încât doar familiile cele mai înzestrate, financiar și cultural, pot găsi soluții care să le convină.

În fața acestei realități, organizațiile membre ale Convergențe reamintesc că Educația Nouă, care reunea pionieri ai metodelor de educație activă încă de la începutul secolului XX, dezvoltase analize pertinente ale dificultăților cu care se confruntă școala și elaborase metode de lucru și dispozitive menite să răspundă acestor probleme.

Aceste dispozitive au fost ulterior testate și rafinate în numeroase țări europene și nu numai, în locuri afectate în mod deosebit de sărăcie socială, precum și în filierele școlare cele mai puțin valorizate.

Acest lucru se verifică și astăzi prin succesul unor instituții situate în medii defavorizate, chiar foarte defavorizate, care obțin rezultate notabile. Același lucru se observă și în structurile de combatere a abandonului școlar, precum și în proiectele inovatoare derulate de echipe pedagogice deosebit de implicate. În toate aceste cazuri, se poate remarca recurgerea, contextualizată, la aceste demersuri și dispozitive. Putem menționa aici dispozitivele de cooperare, cele intergeneraționale, modalitățile de evaluare formativă, munca pe proiecte, precum și textele libere, cercetările matematice, consiliile elevilor etc.

De la Tratatul de la Lisabona, Parlamentul European și Consiliul European au adoptat diverse texte înscrise într-un cadru strategic, respectând totodată principiul subsidiarității statelor membre. Recunoașterea Convergență(e) pentru Educația Nouă înseamnă recunoașterea deplină a potențialului metodelor de educație activă ca levier de transformare a sistemelor educaționale. Prin urmare, facem apel la instituțiile europene să sprijine dezvoltarea Convergență(e) într-un mod structurat și durabil.

ÎN ACEST SCOP, CONVERGENȚĂ PROPUNE

- 1 Implementarea unei formări consistente a cadrelor didactice pe tot parcursul carierei lor;
- 2 Dezvoltarea unor programe de formare pentru profesori, directori de instituții, inspectori și pentru tot personalul implicat în școli, care să permită înțelegerea și aplicarea metodelor de educație activă (inclusiv stagii, dacă profesorii doresc, în instituțiile care aplică aceste metode);
- 3 Crearea unor dispozitive europene de informare și schimb de practici (rețele) între echipele pedagogice angajate sau care doresc să se angajeze în aceste demersuri;
- 4 O politică de sprijin real și pe termen lung pentru echipele pedagogice care implementează aceste demersuri, cu obligația acestora de a însoți colectivele care doresc să le adopte;
- 5 Consolidarea formării personalului educativ, astăzi absentă sau insuficientă, privind publicurile cele mai afectate de excluziune sau eșec (modul lor de viață, reprezentările și cultura lor), în special minoritățile culturale, elevii cu dizabilități și copiii din medii defavorizate;
- 6 Sprijinirea programelor de cercetare europeană privind impactul, condițiile de implementare și transferabilitatea metodelor de educație activă, în strânsă legătură cu actorii de teren.

Aceste propuneri se înscriu pe deplin în obiectivele Uniunii Europene privind coeziunea socială, reducerea inegalităților, succesul educațional și formarea pe tot parcursul vieții. Ele vizează contribuția la politici educaționale mai echitabile, mai incluzive și mai emancipatoare, în serviciul tuturor cetățenilor europeni.

PENTRU O ABORDARE A EDUCAȚIEI DE LA CEA MAI FRAGEDĂ VÂRSTĂ ÎN VALORILE EDUCAȚIEI NOI: O MIZĂ ESENȚIALĂ ÎN CENTRUL PROIECTULUI EDUCATIV EUROPEAN

Educația și îngrijirea copiilor mici au fost identificate ca un domeniu de cooperare prioritar în spațiul european al educației pentru perioada 2021-2030. Comisia Europeană sprijină statele membre și facilitează cooperarea dintre ele, deși inițiativele în acest domeniu includ servicii de îngrijire finanțate prin fonduri private sau publice, care variază de la un stat la altul.

Dacă grădinița franceză reprezintă un model structurant pentru îngrijirea copiilor mici, dacă pedagogia celor mai mici copii este remarcabilă la Pistoia, în Italia, sau la Budapesta, în Ungaria, prin cunoștințele dezvoltate de Emmi Pikler, punerea în aplicare reală și cotidiană a co-educației între profesioniști și familii în diferitele structuri de primire este exemplară în alte țări, precum Spania. Aceste experiențe demonstrează, de altfel, că o educație de calitate de la cea mai fragedă vârstă, fondată pe valorile Educației Noi, este nu numai posibilă, ci și dezirabilă la scară europeană.

Educația și îngrijirea copiilor mici este esențială pentru dezvoltarea cognitivă, socială, emoțională și fizică a copilului, pentru îmbunătățirea egalității de gen și pentru susținerea rezultatelor școlare pe termen lung. Este, de asemenea, un factor structurant de coeziune socială și de reducere a inegalităților. Lucrările de cercetare internaționale converg în a demonstra că investițiile timpurii în educația copiilor mici produc efecte durabile asupra parcursurilor școlare, sănătății, inserției sociale și profesionale și participării cetățenești.

Pentru Convergențe, „copilul este o persoană” – conform tezelor dezvoltate în filmul lui Jacques Martino din 1984 –, copilul mic este cu adevărat o persoană care trebuie înconjurată, protejată, educată. Securitate, repere, bună-voință, repetiție, stabilitate, coerență – aceste principii angajează toți actorii – instituții, profesioniști, colectivități, familii – și necesită politici publice ambițioase și coerente.

În această perspectivă, Convergențe solicită instituțiilor europene să recunoască pe deplin educația și îngrijirea copiilor mici ca un pilon al proiectului educativ și social european și ca un levier de transformare durabilă a societăților europene.

PENTRU ACEASTA, CONVERGENȚE CONSIDERĂ CĂ ESTE INDISPENSABIL

- 1 **SĂ SE GARANTEZE FURNIZAREA UNEI EDUCAȚII ȘI ÎNGRIJIRI DE CALITATE PENTRU FIECARE COPIL MIC**
Convergențe solicită Uniunii Europene să incite statele membre să investească puternic și durabil, în parteneriat cu colectivitățile teritoriale și cu sprijinul fondurilor europene dedicate, în modalitățile de îngrijire și educație a copiilor mici. Aceasta este o miză primordială într-o situație în care lipsa structurilor și a locurilor de primire, precum și a personalului format, este critică.
- 2 **SĂ SE AFIRME EDUCAȚIA ȘI ÎNGRIJIREA COPIILOR MICI CA DREPT FUNDAMENTAL PENTRU TOȚI COPIII ȘI TOATE FAMILIILE**
Convergențe se referă la Convenția Internațională a Drepturilor Copilului (20 noiembrie 1989) și solicită Uniunii Europene să reamintească în mod constant, în mod universal, că copilăria are „dreptul la ajutor și asistență speciale”.

3 SĂ SE CONSOLIDEZE CO-EDUCAȚIA ȘI LOCUL FAMILIILOR

Pentru a crea o relație de încredere (a primi, a informa, a dialoga și a implica), este nevoie de un discurs comun adresat familiilor. Convergență(e) militează pentru integrarea familiilor în proiectele structurii de primire a copiilor mici sau ale școlii, prin stabilirea unor relații constructive. Aceasta construiește astfel o abordare a co-educației bazată pe „paritatea de stimă într-o disparitate de locuri» cu profesioniștii (concept elaborat de Gaston Pineau, cercetător în științele educației și științele sociale la Universitatea din Tours).

4 SĂ SE FAVORIZEZE CONTINUITATEA EDUCATIVĂ ÎN INTERESUL PRIMORDIAL AL COPILULUI. ÎN ACEST SCOP, CONVERGENȚĂ MILITEAZĂ :

- pentru punerea în aplicare a unor spații de concertare și întâlnire între profesioniști (din educație, îngrijire, domeniul copiilor mici și animație), permițând reușita tranziției de la mica copilărie la copilărie și la obligația școlară;
- pentru organizarea unor punți efective între structuri, în vederea construirii unor parcursuri coerente, respectuoase față de nevoile copilului și neSegmentate de logici instituționale.

5 SĂ SE SPRIJINE FORMAREA, RECUNOAȘTEREA ȘI COOPERAREA PROFESIONIȘTILOR. ÎN ACEST SENS, CONVERGENȚE REVENDICĂ:

- dezvoltarea formărilor inițiale și continue inter-profesii, favorizând cunoașterea reciprocă, cooperarea și o cultură educativă comună;
- recunoașterea competențelor profesioniștilor din domeniul copiilor mici, atât pe plan pedagogic, cât și relațional;
- sprijinul acordat proiectelor comune transversale care asociază educația, sănătatea, cultura, sportul și acțiunea socială;
- includerea părinților, a actorilor asociativi și a pilotalor instituționali, într-o logică de responsabilitate educativă împărțită.

A investi în mica copilărie înseamnă a investi în viitorul Europei. Convergențe solicită Uniunii Europene să consolideze educația și îngrijirea copiilor mici ca o prioritate politică, educativă și socială, sprijinindu-se pe valorile Educației Noi, respectul drepturilor copilului din CIDE și cooperarea între statele membre.

CONSOLIDAREA COOPERĂRILOR ÎNTRE MIȘCĂRILE PEDAGOGICE ȘI CERCETARE: UN LEVIER STRATEGIC PENTRU POLITICILE EDUCATIVE EUROPENE

Relațiile dintre lumea mișcărilor pedagogice și lumea cercetării au fost, și rămân uneori încă, oarecum complicate. Ele au fost marcate de neîncredere, din numeroase motive, printre care necunoașterea funcționărilor, a mizelor și a criteriilor de validitate ale fiecăruia dintre aceste două universuri. Un alt motiv ține de criticile reciproce. Astfel, unii cercetători au putut reproșa mișcărilor pedagogice dogmatismul lor sau dimensiunea lor militantă. La rândul lor, mișcările pedagogice au putut reproșa unor cercetători partizanatul, o colectare insuficientă a datelor sau metode reducionista.

Se poate considera, pe bună dreptate, că acest lucru este regretabil, deoarece în ambele universuri există, de decenii, o veritabilă construcție de cunoștințe privind chestiunile pedagogice, referitoare, printre altele, la incluziune, la eșecul și abandonul școlar. În aceste două câmpuri de activitate se elaborează nu numai analize precise ale acestor fenomene, ci și experimentarea unor demersuri și dispozitive susceptibile de a înzestra mai bine cadrele didactice.

Se poate remarca totuși că, în ultimii ani, în numeroase țări europene, relațiile s-au dezvoltat în domeniul educației, cu schimburi mai serene, datorită unor actori care participă la ambele lumi și, de asemenea, datorită unor cercetări, participative sau nu, desfășurate după modalități foarte diverse. Este vorba, în general, de cercetări de durată medie sau lungă, care vizează cunoștințe împărțite mai degrabă decât judecăți. Acesta este cazul, de exemplu în Franța, cu FESPI (federația instituțiilor școlare publice inovatoare) și, pe plan internațional, cu bienalele educației noi. Aceasta a dat naștere unor zile de studiu, numeroase articole și lucrări pe aceste teme.

Pe baza acestui bilanț, Convergențe dorește să atragă atenția instituțiilor europene asupra interesului strategic de a sprijini și amplifica aceste dinamici. Propunerile care urmează au drept scop, nu de a angaja cadrele didactice în mod militant într-o mișcare pedagogică oarecare, ci de a le îmbogăți cultura profesională și de a le oferi un instrumentar pedagogic mai vast și mai deschis.

ACESTE PROPUNERI SUNT URMĂTOARELE :

1 SPRIJINIREA MIȘCĂRILOR PEDAGOGICE

care și-au demonstrat utilitatea în construirea unor dispozitive eficiente împotriva abandonului, eșecului și discriminărilor, renunțând la restricțiile care le-au afectat în ultimii ani și dotându-le cu mijloace umane și financiare la nivelul nevoilor lor și al mizelor misiunilor lor de interes general;

2 CONSOLIDAREA SPRIJINULUI PENTRU CERCETĂRILE ÎN EDUCAȚIE

privind aceste chestiuni pedagogice, în special cele care articulează analize științifice și practici pedagogice, dotându-le cu mijloace umane și financiare la nivelul nevoilor lor, prin finanțări europene adaptate și plurianuale;

3 FACILITAREA SCHIMBURILOR ȘI A RELAȚIILOR ÎNTRE MIȘCĂRILE PEDAGOGICE ȘI CERCETĂTORI

prin intermediul unor dispozitive permițând o mai bună cunoaștere și colaborări mai eficiente: aceasta poate trece prin cereri de oferte, apeluri la proiecte europene emanând din instanțele instituționale, prin suporturi de cercetare acordate mișcărilor asociative sau printr-un mai bun sprijin pentru lucrările de master și tezele pe aceste teme, în special atunci când sunt realizate de cadre didactice implicate pedagogic;

- 4 **INTEGRAREA MAI BUNĂ A UNEI VERITABILE INIȚIERI ÎN CERCETARE**
în formările destinate actorilor mișcărilor pedagogice;
- 5 **INTEGRAREA MAI BUNĂ A UNEI INFORMĂRI DESPRE MIȘCĂRILE PEDAGOGICE**
în formările pentru cercetarea în educație;
- 6 **ÎNCURAJAREA, PRIN MIJLOACE DEDICATE,**
a creării sau dezvoltării unor spații de informare și publicare împărtășite la scară națională și europeană
- 7 **SPRIJINIREA CERCETĂRILOR PRIVIND ASOCIAȚIILE, INSTITUȚIILE ȘI DISPOZITIVELE,**
n vederea unei mai bune documentări a condițiilor lor de eficiență, transferabilitate și perenitate în sistemele educative europene.

Aceste orientări se înscriu pe deplin în obiectivele europene privind educația incluzivă, reușita pentru toți și consolidarea legăturii dintre cercetare, practici profesionale și decizii publice. Ele constituie un levier esențial pentru construirea unor politici educative mai juste, mai eficiente și mai durabile la scara Uniunii Europene.

PENTRU O INTELIGENȚĂ ARTIFICIALĂ EDUCATIVĂ DEMOCRATICĂ, CRITICĂ ȘI EMANCIPATOARE

IA nu este neutră: ea întruchipează alegeri economice, sociale și politice. Miza IA este și una civilizațională: ea atinge concepția noastră despre cunoaștere, gândire și umanitate. Întrebarea nu este, prin urmare, doar ce poate face IA, ci pentru cine este concepută, de către cine este guvernată și care sunt condițiile democratice la care trebuie să răspundă pentru a servi cât mai multor oameni.

Mize etice și de drepturi fundamentale

Utilizarea IA în educație deschide calea unor practici de supraveghere, profilare și notare automatizată. Prejudiciile algoritmice — sociale, culturale, de gen sau lingvistice — amplifică inegalitățile în loc să le corecteze. Aceste instrumente aduc atingere drepturilor fundamentale ale elevilor și personalului, fragilizează viața privată și banalizează forme de control incompatibile cu o școală democratică.

- 1 Convergență(e) solicită ca orice utilizare a IA în educație să fie subordonată respectului strict al drepturilor fundamentale, protecției datelor, libertății pedagogice și dreptului la contestarea umană a deciziilor automatizate. Convergență(e) solicită, de asemenea, interzicerea formelor de supraveghere, profilare și notare automatizată care aduc atingere demnității persoanelor și consolidează discriminările.

Mize tehnice și epistemologice

IA reproduce corelații statistice provenite din date și obiective definite în prealabil. Riscul unei concepții dezincarnate a cunoașterii este mare — o concepție care confundă producerea de răspunsuri probabile cu cunoașterea umană și care tinde să șteargă ceea ce face specificitatea gândirii umane: îndoiala, investigația, eroarea trăită, experiența realului, confruntarea cu celălalt și responsabilitatea judecății.

- 2 Convergență(e) solicită ca orice implementare a IA în educație să fie evaluată prin prisma unui criteriu central: consolidează ea capacitatea critică a elevilor? Convergență(e) solicită, de asemenea, integrarea sistematică a unei educații critice față de IA în programe, transparența logicilor algoritmice utilizate în instrumentele pedagogice și formarea cadrelor didactice pentru a înțelege limitele epistemologice ale acestor tehnologii.

Mize pedagogice

Pe plan pedagogic, IA tinde să promoveze o viziune tehnicistă și managerială a educației. În funcție de configurația care i-a fost dată, ea favorizează standardizarea, în detrimentul relației umane, al dezbaterii, al conflictului de idei și al construcției colective a cunoașterii. Riscul este major: a forma utilizatori eficienți mai degrabă decât cetățeni critici.

- 3 Învățarea trece în mod necesar prin timp îndelungat, efort, eroare, experimentare și confruntare cu celălalt. Convergență(e) promovează, prin urmare, o școală a gândirii, a dezbaterii, a relației umane și a construcției colective a cunoștințelor, luptând astfel împotriva standardizării producțiilor.

Mize sociale și democratice

Guvernanța IA aparține unor mari actori privați, unor experți tehnici și răspunde unor logici de piață. Educația nu poate fi abandonată unor sisteme care scapă controlului democratic asupra finalităților, criteriilor și utilizărilor lor. Pe de altă parte, riscul civilizațional este mare: o societate în care a gândi ar conta mai puțin decât a calcula, în care a înțelege ar conta mai puțin decât a produce, în care a delibera ar conta mai puțin decât a optimiza. A reduce inteligența la simpla capacitate de a procesa mase de informații și de a genera rapid răspunsuri ar însemna a nega ceea ce face umanitatea cunoașterii: înscrierea sa în vieți, limbi, istorii, conflicte de interpretare, lumi împărtășite. O astfel de concepție amenință chiar posibilitatea unei educații emancipatoare.

- 4 Convergențe solicită ca instrumentele IA dezvoltate sau finanțate de Uniunea Europeană să fie: deschise, interoperabile și controlabile public; concepute împreună cu comunitățile educative; orientate spre cooperare mai degrabă decât spre performanța individuală. Convergențe solicită, de asemenea, mecanisme efective de control democratic, evaluare contradictorie și participarea personalului, elevilor, familiilor și cercetătorilor la alegerile tehnologice care angajează școala și universitatea.

Mize economice

Banii publici finanțează astăzi în majoritate instalarea durabilă a unor dependențe private, în loc să susțină infrastructuri partajate, controlabile colectiv și concepute în interesul general.

- 5 Convergențe solicită ca finanțările europene (Erasmus+, Horizon Europe, fonduri structurale) să privilegieze soluțiile deschise și non-proprietare, software-urile libere și bunurile digitale educaționale comune; să excludă soluțiile proprietare care creează o dependență tehnologică durabilă; să impună interoperabilitatea și portabilitatea datelor.

Mize de mediu

Utilizarea IA antrenează un consum enorm de energie, apă și resurse miniere. Amprenta de carbon este incompatibilă cu discursurile educative despre sobrietate, tranziție ecologică și responsabilitate intergenerațională.

- 6 Obligația de transparență privind amprenta de carbon și materială a sistemelor IA utilizate în educație, integrarea criteriilor de sobrietate digitală în achizițiile publice ar consolida coerența dintre politicile educative și obiectivele Pactului Verde pentru Europa. Astfel, sobrietatea digitală ar deveni un principiu structurant al politicilor educative.

PENTRU O EDUCAȚIE PUBLICĂ EMANCIPATOARE: A REZISTA COMERCIALIZĂRII ȘI A REFUNDA ȘCOALA CA BUN COMUN

În cursul ultimelor decenii, Europa, ca și restul lumii, a fost teatrul unui proces crescând de comercializare a educației. În numeroase țări, politicile educative au condus la:

- un dezangajament al școlii și al serviciilor publice în favoarea sectorului privat;
- o punere în concurență a instituțiilor, încurajate să funcționeze după logici antreprenoriale;
- o subordonare a parcursurilor școlare cerințelor pieței muncii;
- o reducere a deschiderii instituțiilor spre viața de cartier în afara orelor de curs.

Aceste evoluții au consecințe majore, atât în materie de garantare a drepturilor, cât și de calitate a educației.

Întreprinderile private ocupă un loc din ce în ce mai important în învățământul primar și secundar. Ofertele lor educative, supuse unor logici de rentabilitate, tind să se standardizeze. Pe de altă parte, familiile suportă presiuni crescânde pentru a asigura cea mai „bună” educație posibilă copiilor lor, adesea în detrimentul aspirațiilor personale ale acestora, orientându-i spre parcururi considerate mai prestigioase.

Expansiunea ofertei private accentuează, de asemenea, segregarea școlară: elevii proveniți din medii defavorizate se concentrează în anumite instituții publice, ceea ce agravează inegalitățile și favorizează reproducerea socială a claselor mai înstărite. Aceste dinamici apasă nu numai asupra traiectoriilor individuale, ci și asupra coeziunii sociale și slăbesc dezvoltarea unei cetățenii active.

ÎN FAȚA ACESTOR CONSTATĂRI, CONVERGENȚE PROPUNE URMĂTOARELE ORIENTĂRI :

1 REAFIRMAREA ROLULUI CENTRAL AL STATULUI ÎN GARANTAREA DREPTULUI LA EDUCAȚIE ȘI LA O ȘCOALĂ PUBLICĂ DE CALITATE PENTRU TOȚI ȘI TOATE

Dreptul la educație ține de interesul general și constituie un levier esențial de emancipare, democrație și dezvoltare, la scară europeană ca și mondială. Este necesar să se consolideze locul instituțional al școlii, vechind ca structurile, reglementările și conținuturile educative să răspundă înainte de toate obiectivului de a forma cetățeni activi și responsabili, mai degrabă decât exclusiv așteptărilor pieței muncii.

În această perspectivă, Convergența solicită opunerea față de reformele învățământului secundar care favorizează o orientare timpurie a elevilor și extinderea școlarității obligatorii până la 18 ani în toate țările în care aceasta nu este încă în vigoare.

2 CREȘTEREA INVESTIȚIILOR PUBLICE (ALE STATELOR) ÎN EDUCAȚIE

Dezinvestiția în școală privește atât personalul, cât și infrastructurile.

→ În ceea ce privește personalul, profesia este insuficient recunoscută și valorizată. Dincolo de mizele salariale, care influențează puternic atractivitatea meseriei, formarea cadrelor didactice tinde să privilegieze conținuturile disciplinare, neglijând să le propună o muncă reflexivă asupra dispozițiilor relaționale interne care conduc la o mai bună implicare a tuturor în comunitatea educativă. Școala trebuie să fie un spațiu colectiv, fondat pe cooperarea între cadre didactice, personal administrativ, elevi și familii. Dezvoltarea acestei dimensiuni necesită o investiție durabilă în formarea și însoțirea echipelor.

→ În ceea ce privește infrastructurile, numeroase țări europene suferă de o întreținere insuficientă a instituțiilor publice. Răspunsurile oferite, adesea sub forma unor „redimensionări», se traduc prin închiderea școlilor de proximitate în favoarea unor structuri mai mari, implicând un recurs crescut la transportul școlar. Această evoluție fragilizează teritoriile, în special rurale, contribuind la depopularea lor. Școala trebuie recunoscută ca un pilon esențial al țesutului local: dispariția sa antrenează dispariția comunității care o înconjoară. Este, prin urmare, necesar să se revalorizeze îndeosebi clasele multi-nivel, care constituie spații educative deschise și ancorate în mediul lor.

3

PROMOVAREA ȘCOLII CA O COMUNITATE EDUCATIVĂ DESCHISĂ

Sistemul școlar formează o rețea densă în inima teritoriilor noastre, oferind spații și echipamente adesea subutilizate atunci când sunt limitate la singurele ore școlare. Numeroase inițiative au demonstrat deja potențialul școlilor deschise și participative. Prin angajamentul părinților, al asociațiilor locale și al cetățenilor, ele devin locuri de întâlnire, de schimb și de coeziune socială, accesibile și puțin costisitoare.

Convergențe solicită ca deschiderea instituțiilor și ancorarea lor teritorială să devină o veritabilă politică publică. Aceasta implică o mai bună încadrare și facilitare a accesului la infrastructurile școlare în afara orelor de curs (clădiri, supraveghere, transporturi, încălzire etc.).

Obiectivul este de a dezvolta o ofertă largită de activități și servicii, mobilizând țesutul asociativ, familiile și voluntariatul, pentru a face din școală un spațiu viu, în serviciul educației tinerelor generații ca și al adulților. Este vorba, în esență, de a construi o comunitate educativă fondată pe cooperare și responsabilitate împărtășită.

În fața ascensiunii logicilor comerciale în educație, devine urgent să se reafirme că școala nu este un produs, ci un drept fundamental și un pilon al societăților noastre democratice. Garantarea unei educații publice de calitate, accesibile tuturor, nu ține numai de o alegere politică: este o condiție esențială pentru a lupta împotriva inegalităților, a consolida coeziunea socială și a forma cetățeni liberi și luminați. A reinvesti în școală, a recunoaște rolul central al comunităților educative și a rețese legăturile dintre instituții și teritoriul lor sunt tot atâtea leviere pentru a construi un model educativ mai just și mai incluziv. Redând educației vocația sa primordială — a emancipa, a transmite și a face societate — Europa va putea răspunde provocărilor prezente și viitoare.

				
				
				
				
				

Convergence(s)
pour l'Éducation Nouvelle

www.convergences-educnouv.org
contact@convergences-educnouv.org